

บทที่ 3

ข้อมูลการจัดส่งแรงงานไปทำงานต่างประเทศ

การควบคุมดูแลการจัดส่งแรงงานไทยไปทำงานต่างประเทศเป็นภาระหน้าที่หนึ่งของกรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน และสวัสดิการสังคม การดำเนินการของบริษัทจัดหางานรับอนุญาตจะต้องปฏิบัติตามที่ได้การกำกับดูแลก่อนข้างข้มงวด ข้อมูลด้านปริมาณโควตาจ้าง และทะเบียนคนงานที่ได้รับการว่าจ้างให้ทำงานต่างประเทศจะต้องผ่านการได้รับอนุญาตอย่างถูกต้องสามารถตรวจสอบได้

นโยบายของกระทรวงแรงงาน และสวัสดิการสังคมเกี่ยวกับการจัดส่งแรงงานไทยไปทำงานต่างประเทศ (ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540) ถือเป็นช่วงภาวะวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นได้ก่อให้เกิดผลกระทบอย่างกว้างขวางต่อการพัฒนาประเทศ และสังคมโดยรวม ทำให้มีผู้ถูกเลิกจ้าง และว่างงานเป็นจำนวนมาก เกิดปัญหาการกระจายรายได้ และปัญหาความยากจนมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งทุกฝ่ายในสังคมต่างตระหนักดีว่า ปัญหาดังกล่าวมีความรุนแรง กระทรวงแรงงาน และสวัสดิการสังคม ไม่สามารถบรรเทาปัญหาได้โดยลำพัง จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือกันอย่างจริงจังทั้งภาคราชการ เอกชน และประชาชน เพื่อบรรเทา และแก้ไขปัญหายุ่งยากได้ปรัชญาหลักของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ที่เน้นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา กล่าวคือ โดยที่กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมมีภารกิจหลักในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาค่าความทุกข์ยากเดือดร้อนของประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มผู้ถูกเลิกจ้าง ว่างงาน และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ได้แก่ เด็ก และเยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้มีรายได้น้อย คนพิการ บุคคลเร่ร่อน ขอดาน และผู้ประสบภัย เป็นต้น ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข จึงถือเป็นภารกิจสำคัญในอันที่จะดูแลประชาชนผู้ทุกข์ยากเดือดร้อนอันเนื่องมาจากวิกฤตเศรษฐกิจ โดยประสานความร่วมมือกับทุกฝ่าย ตลอดจนบูรณาการภารกิจเพื่อประสิทธิภาพในการบรรเทาปัญหาความทุกข์ยากของประชาชน

สำหรับการกิจการหลัก กระทรวงแรงงาน และสวัสดิการสังคมได้เร่งรัดพัฒนาการดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างฐานการบริหารแรงงาน และสวัสดิการสังคมให้มีความเข้มแข็ง พร้อมทั้งจะรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และรองรับการปรับเปลี่ยนภายหลังการฟื้นตัวของภาวะเศรษฐกิจ โดยมีการดำเนินงานในแต่ละด้าน ดังนี้

การส่งเสริมการมีงานทำ กระทรวงแรงงาน และสวัสดิการสังคม มีภารกิจหลักในการส่งเสริมการมีงานทำ โดยมีภารกิจสำคัญได้แก่

การบริการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน และสวัสดิการสังคม โดยกรมการจัดหางาน มีหน้าที่ให้บริการจัดหางานในประเทศ และต่างประเทศ แก่ผู้ที่ต้องการจะทำงาน หรือเปลี่ยนงาน ให้ได้ทำงานตามความต้องการ และตามความรู้ความสามารถของตนเอง ซึ่งกรมการจัดหางานจะทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างนายจ้างกับผู้สมัครงานเพื่อให้มาพบกันโดยตรง โดยดำเนินการหาตำแหน่งงานว่างรับสมัครงาน และบรรจุงาน พร้อมทั้งแนะแนวการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ ประสานการฝึกอาชีพ และหาแหล่งเงินทุนการประกอบอาชีพ โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ซึ่งจะมีทั้งการให้บริการแก่ผู้หางานในกรณีปกติทำในสำนักงาน และการบริการเป็นกรณีพิเศษในโครงการต่าง ๆ อาทิ เช่น โครงการให้บริการจัดหางาน และคุ้มครองคนหางานตลอด 24 ชั่วโมง บริเวณสถานีขนส่งสายเหนือ และสถานีรถไฟหัวลำโพง โครงการจัดหางานเคลื่อนที่ โครงการการเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างเป็นระบบ โครงการนัดพบแรงงาน โครงการส่งเสริมให้คนพิการมีงานทำ โครงการอพยพเคลื่อนย้ายแรงงานในชุมชนบนพื้นที่สูงให้เป็นระบบ โครงการจัดหางานให้ราษฎรในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ โครงการจัดหางานให้ราษฎรบริเวณพื้นที่เขื่อนป่าสัก เป็นต้น และได้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการเร่งด่วนเพื่อการจ้างงาน เพื่อช่วยเหลือผู้ถูกเลิกจ้างผู้ว่างงาน ได้มีงานทำตามความเหมาะสมรวมทั้งการประสานงานเพื่อให้ได้รับสวัสดิการในด้านการรักษาพยาบาล และค่าเล่าเรียนบุตร เพื่อบรรเทาปัญหาทางการเงินของผู้ถูกเลิกจ้างได้อีกทางหนึ่งด้วย

สำหรับการส่งเสริมการมีงานทำเพื่อไปทำงานต่างประเทศ เป็นการกำกับดูแลการเดินทางหรือการจัดส่งแรงงานไทยไปทำงานต่างประเทศของภาคเอกชน ให้เป็นไปตามขั้นตอนของกฎหมาย และให้แรงงานได้รับสิทธิประโยชน์อย่างเหมาะสม รวมทั้งการจัดส่งแรงงานไทยไปทำงานต่างประเทศ โดยรัฐตามความต้องการของนายจ้าง การส่งเสริมความสัมพันธ์ด้านแรงงานระหว่างประเทศ และบริหารเงินกองทุนเพื่อช่วยเหลือคนหางานไปทำงานต่างประเทศตลอดจนสนับสนุนให้แรงงานไทยได้ทำงานในต่างประเทศ เพื่อที่จะให้ผู้ว่างงานได้มีงานทำมีรายได้ และนำเงินตราต่างประเทศเข้าประเทศไม่ว่าจะเป็นการจัดส่งโดยรัฐ หรือเอกชน โดยจะรักษาตลาดแรงงานเดิม และแสวงหาตำแหน่งงานเพิ่มไปยังประเทศอิสราเอล ใต้หวัน ญี่ปุ่น สิงคโปร์ และบรูไน ซึ่งผู้ที่มีความประสงค์จะเดินทางไปทำงานต่างประเทศ ไม่ว่าจะหน่วยงานองค์กรของรัฐหรือเอกชนสามารถลงทะเบียนได้ที่สำนักงานจัดหางานจังหวัด หรือสำนักจัดหางานกรุงเทพทุกแห่ง

การจัดระบบแรงงานต่างด้าว ถือเป็นภารกิจเร่งด่วนอีกภารกิจหนึ่งที่กระทรวงแรงงาน และสวัสดิการสังคม จะต้องเร่งดำเนินการแก้ไขตามนโยบายของรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2540 คือการลดจำนวนแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายตามมาตรการแก้ไขแรงงานต่างด้าวเพื่อผลักดันแรงงานต่างด้าว (พม่า กัมพูชา ลาว) ที่เข้ามาลักลอบทำงานในประเทศไทย ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาทางด้านสังคม สาธารณสุข ทำให้แรงงานไทยสูญเสียโอกาสการมีงานทำ และป้องกันการเข้ามา

ใหม่ของแรงงานต่างด้าวให้ออกจากสถานประกอบการ หรือโรงงาน ไปอยู่บริเวณชายแดน หรือออกนอกประเทศ พร้อมทั้งเร่งตรวจจับนายจ้าง และแรงงานต่างด้าวที่ลักลอบทำงานโดยผิดกฎหมาย และเป็นมาตรการหนึ่งเพื่อขยายโอกาสการมีงานทำให้แก่คนไทย

การแนะแนวอาชีพ กรมการจัดหางานได้เน้นการบริการด้านการแนะแนวอาชีพในสถาบันการศึกษา โดยการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐออกไปให้คำปรึกษา แนะนำทางการศึกษา หรือแนะแนวการเลือกประกอบอาชีพ ให้แก่นักเรียน นักศึกษาในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ก่อนจบการศึกษา ให้มีความรู้ความสามารถช่วยเหลือตนเองได้

โครงการสินเชื่อเพื่อไปทำงานต่างประเทศ มีวัตถุประสงค์เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายของคนงานที่จะเดินทางไปทำงานต่างประเทศ โดยจัดหาแหล่งเงินกู้ในอัตราดอกเบี้ยต่ำ 2 โครงการ คือ

- โครงการสินเชื่อเพื่อไปทำงานต่างประเทศ (ตามมติ ครม.) ซึ่งกรมการจัดหางานร่วมกับธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) กำหนดให้คนงานกู้รายละไม่เกิน 90,000 บาท ในอัตราดอกเบี้ยสำหรับลูกค้ารายย่อยชั้นดี ลบร้อยละ 3 (MRR - 3) ต่อปี
- โครงการสินเชื่อเพื่อไปทำงานต่างประเทศ โดยการสนับสนุนของกองทุนประกันสังคมร่วมกับธนาคารพาณิชย์ 2 แห่ง {ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) และ ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) ให้เงินกู้ในอัตราดอกเบี้ยต่ำแก่คนงาน โดยกำหนดให้คนงานกู้รายละไม่เกิน 150,000.- บาท}

ระบบ ON - LINE ในการบริการส่งเสริมการมีงานทำเชิงรุก กระทรวงแรงงาน และสวัสดิการสังคม โดยกรมการจัดหางานได้นำคอมพิวเตอร์ ระบบ On-Line มาใช้เพื่อให้บริการในเชิงรุก โดยติดตั้งระบบที่ทันสมัย ให้เชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างสำนักจัดหางานทั่วประเทศ ซึ่งมีแม่ข่ายอยู่ที่ศูนย์ข่าวสารตลาดแรงงานภูมิภาค 5 แห่ง คือ จังหวัดลำปาง ขอนแก่น สงขลา ระยอง และราชบุรี งานหลักที่ให้บริการแก่ประชาชนนั้นได้แก่ งานจัดหางานในประเทศ งานบริการแรงงานไทยไปต่างประเทศ และงานแรงงานต่างด้าวเป็นต้น โดยผู้ใช้บริการจะได้ประโยชน์โดยตรง ดังนี้

- ผู้สมัครงานในประเทศ สามารถสมัครงานได้ทั่วประเทศไม่ว่าจะอยู่ ณ จังหวัดใด ก็สามารถเลือกตำแหน่งงานตามความเหมาะสมของตนเองได้ทั่วประเทศ โดยกรอกใบสมัครงานผ่านระบบคอมพิวเตอร์ และทำการค้นหาตำแหน่งงานตามความเหมาะสมของตนเอง และเจ้าหน้าที่จะทำหนังสือส่งตัวเพื่อไปพบกับนายจ้างโดยตรง
- นายจ้างที่ต้องการคนงาน สามารถแจ้งตำแหน่งงานว่างเพื่อบันทึกข้อมูลตำแหน่งงานลงในคอมพิวเตอร์ และทำการค้นหาคนงานที่มีความประสงค์จะสมัครงานตรงกับตำแหน่งงานของ

นายจ้างที่ได้ยื่นความจำนงไว้ และจะแสดงรายละเอียดให้นายจ้างกรอก หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่จะทำใบเรียกตัวให้คนหางานมาพบกับนายจ้างโดยตรงต่อไป

- ผู้สมัครงานไปทำงานต่างประเทศ สามารถกรอกแบบลงทะเบียนผ่านระบบคอมพิวเตอร์ โดยจะจัดเก็บข้อมูลส่วนตัวของคนหางานไว้เพื่อรอบริษัทจัดหางาน หรือนายจ้างต่างประเทศมาขอคัดตัว และเจ้าหน้าที่จะดำเนินการประสานงานติดต่อผู้สมัครงานให้สัมภาษณ์กับนายจ้างโดยตรงต่อไป
- แรงงานต่างด้าว เป็นการให้บริการออกใบอนุญาตทำงานของคนต่างด้าวที่เข้าเมืองถูกกฎหมายมาทำงานในประเทศไทยให้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น (6 ปี ฝ่าวิกฤตเพื่อปวงชน กระทรวงแรงงาน และสวัสดิการสังคม 23 กันยายน 2542 ; 39)

วิธีการไปทำงานต่างประเทศ

วิธีการไปทำงานต่างประเทศ โดยถูกต้องตามกฎหมายมี 5 วิธี คือ

1. บริษัทจัดหางานจัดส่ง โดยบริษัทจัดหางานที่จะจัดส่งแรงงานไปต่างประเทศได้จะต้องได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการจัดหางานต่างประเทศ จากนายทะเบียนกลาง (อธิบดีกรมการจัดหางาน)
2. รัฐบาลโดยกรมการจัดหางานจัดส่ง นายจ้างต่างประเทศเป็นผู้ติดต่อให้กรมการจัดหางานจัดส่งแรงงานไปให้โดยตรง
3. นายจ้างพาลูกจ้างไปทำงานในต่างประเทศ กรณีนี้คนงานมีฐานะเป็นลูกจ้างของนายจ้างในประเทศไทยอยู่ก่อนแล้ว และนายจ้างพาไปทำงานที่นายจ้างประมุขงานได้ในต่างประเทศ ซึ่งนายจ้างจะต้องขออนุญาตต่ออธิบดีกรมการจัดหางานก่อน
4. นายจ้างพาลูกจ้างไปฝึกงานในต่างประเทศ เน้นกรณีที่นายจ้างพาลูกจ้างไปฝึกงานเพื่อพัฒนาฝีมือลูกจ้างให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และเมื่อลูกจ้างฝึกงานในต่างประเทศเสร็จสิ้นแล้ว ต้องกลับมาทำงานกับนายจ้างตามปกติต่อไป การฝึกงานไม่เกิน 45 วัน ต้องแจ้งให้อธิบดีกรมการจัดหางานทราบ แต่ถ้าไปฝึกงานเกิน 45 วันต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมการจัดหางาน และจะเรียกเก็บเงิน หรือประโยชน์อื่นใดมิได้ทั้งต้องรับผิดชอบในการเดินทางกลับมาในราชอาณาจักรของลูกจ้างตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่อธิบดีกำหนด
5. ผู้ใช้แรงงานเดินทางไปทำงานด้วยตนเอง ผู้ใช้แรงงานสามารถติดต่อกับนายจ้างต่างประเทศได้เอง หรือมีการต่อสัญญาใหม่กับนายจ้างรายเดิมต้องแจ้งให้กรมการจัดหางานทราบล่วงหน้าก่อนการเดินทางไม่น้อยกว่า 15 วัน

(กรมการจัดหางาน การจัดส่งแรงงานไทยไปทำงานต่างประเทศ เอกสารโรเนียว หน้า 1 , พระราชบัญญัติจัดหางาน และคุ้มครองคนหางาน พ.ศ. 2528)

ปัญหาการจัดส่งแรงงานไทยไปทำงานในต่างประเทศ

ผู้ใช้แรงงานไทยที่เดินทางไปทำงานต่างประเทศ ส่วนใหญ่เป็นแรงงานระดับล่าง หรือแรงงานไร้ฝีมือ และมีการศึกษาไม่มากนัก ปัญหาที่พบจะเป็นปัญหาทั้งก่อนเดินทางไปทำงาน หรือระหว่างทำงานอยู่ต่างประเทศ โดยสรุปภาพรวมมีดังนี้

1. ปัญหาที่เกิดขึ้นก่อนการเดินทางไปทำงานต่างประเทศ มี 2 ประการที่สำคัญ คือ ปัญหาการหลอกลวงคนหางานในประเทศ สาเหตุเนื่องจากมีผู้ประสงค์จะเดินทางไปทำงานต่างประเทศเป็นจำนวนมาก ในขณะที่ตำแหน่งงานต่างประเทศมีน้อย และคนหางานไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับตำแหน่งงาน สภาพการทำงาน ปัญหากฎหมายที่เกี่ยวข้อง ลักษณะของการหลอกลวงได้แก่ เรียกเงินจากคนหางานแล้วหลบหนีไป การประวิงเวลาไม่ส่งคนหางานไปทำงานทันที การลักลอบพาคนหางานเดินทางออกนอกราชอาณาจักรโดยผิดกฎหมาย และปัญหาบริษัทจัดหางานเรียกเก็บเงินค่าบริการเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด
2. ปัญหาในขณะที่ทำงานอยู่ต่างประเทศ เช่น ปัญหาคนงานขาดความรู้ ความเข้าใจในด้านภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และการใช้ชีวิตในต่างประเทศ และปัญหานายจ้างไม่ปฏิบัติตามสัญญา {กรมการจัดหางาน อีกก้าวหนึ่งกรมการจัดหางาน : 23 กันยายน 2538 (กรุงเทพ ฯ 2539) หน้า 40}